

Protokoll og avgjørelse sentral tvistenemnd - Sentral Generell Særavtale SGS 1002 Arbeidstøy og musikkinstrumenter mellom KS og LO Kommune, Unio Kommune, YS Kommune og Akademikerne Kommune

Den 21. mars 2025 ble det avholdt møte i sentral tvistenemnd i medhold av Hovedavtalen (HA) Del A § 6-1. Møtet fant sted i Riksmeklerens lokaler i Akersgata 45 i Oslo.

Nemndas sammensetning

Torkjel Nesheim, nemndas leder, oppnevnt av Riksmekleren
Hege Mygland, Avdelingsdirektør KS, partsoppnevnt av KS
Pål Skarsbak, Daglig leder LO Kommune, partsoppnevnt av
forhandlingssammenslutningene

Parter

Arbeidstaker: LO Kommune, Unio Kommune, YS Kommune, Akademikerne Kommune, som møtte med forhandlingssjef Klemet Rønning-Aaby som prosessfullmektig.

mot

Arbeidsgiver: KS, som møtte med spesialrådgiver Alexander Henriksen som prosessfullmektig.

Som bisittere i nemnda møtte Monica Deildok fra YS Kommune og Annette Narverud fra Akademikerne Kommune.

Det var ikke innsigelser til nemndas sammensetning.

Forhandlingene ble gjennomført ved at hver av partene fikk ordet til et kort hovedinnlegg som redegjorde for partenes syn på saken. Spørsmål fra nemndas medlemmer ble besvart og det ble gitt anledning til en sluttmerknad fra hver av partene.

Partene nedla påstander, som er gjengitt nedenfor.

Forut for nemndsbehandlingen var det avklart at det avsies en felles avgjørelse for alle sammenslutningene. Før nemndsbehandlingen har partene også sent inn to prosesskriv hver.

Nemndsmøtet varte fra kl. 09.00 til kl. 10.05.

Det ble deretter gjennomført rådslagning hvor bare nemndas medlemmer deltok. Nemnda avsa deretter 7. april 2025 slik avgjørelse:

Sakens bakgrunn

Twisteforholdet knytter seg til Sentral generell særavtale (SGS) 1002 Arbeidstøy og musikkinstrumenter. Partene forhandlet om SGS 1002 Arbeidstøy og musikkinstrumenter 05.12.24. Arbeidstakersammenslutningene fremmet felles krav om endringer i avtalens bestemmelser om arbeidstøy og avtalens bestemmelser om musikkinstrumenter. KS fremmet tilbud om at avtalen ble videreført uten endringer, men la frem en skisse til protokolltekst om utarbeidelse av felles veileder om avtalens bestemmelser om arbeidstøy. Partene avtalte fortsatte forhandlinger i januar 2025. Partene møttes på nytt 27.01.25. Det ble ikke fremmet nye krav/tilbud. Etter særmøter ble det konstatert at en samlet arbeidstakerside ikke godtok KS' tilbud om en videreføring av avtalen og forslag om en protokolltekst om utarbeidelse av en felles veileder. Bruddprotokoller ble signert.

Partene var enige om å bringe tvisten for sentral nemnd for avgjørelse, jf. Hovedavtalen (HA) Del A § 4-3, jf. § 6-1. KS sendte 31.01.25 henvendelse til Riksmekleren om nemndsbehandling.

Partenes anførsler

LO Kommune, Unio Kommune, YS Kommune og Akademikerne Kommune har i hovedtrekk gjort gjeldende:

Dagen avtale fungerer ikke etter intensjonen. Det har de siste årene tydelig framkommet store forskjeller i hva kommunene mener behovet for arbeidstøy er. I denne sammenheng vises det blant annet til flere uheldige saker i media. Det kommunale tjenestetilbudet har endret seg betydelig siden 1990-tallet, men dette kan ikke spores i noen tilsvarende utvikling lokalt når det gjelder nødvendig arbeidsantrekk og utstyr i arbeidet. Det er i for liten grad inngått lokale særavtaler som gir fullverdig arbeidsantrekk, noe som har medført at det i mange kommuner ikke gis fullverdig arbeidsantrekk til de ansatte. Dette gjelder særlig skotøy, regntøy og ytterklær. Det er derfor nødvendig å styrke bestemmelsen slik at arbeidsgiver i større grad enn i dag blir forpliktet til å dekke fullverdig arbeidsantrekk til de ansatte.

Selv om KS i sitt forslag til protokolltekst under forhandlingene tar opp flere av arbeidstakersidens argumenter på utfordringene, er en felles veileder ikke tilstrekkelig for å sikre fullverdig arbeidsantrekk for de ansatte i kommunene. Tillitsvalgte har i mange år jobbet for å synliggjøre behovene for arbeidsantrekk, men har ikke lyktes med å nå fram. Arbeidsgiverne tar ikke hensyn til de faktiske forhold når det gjøres vurderinger av behovet for arbeidsantrekk. En veileder vil ikke være forpliktende og vil videreføre en praksis med store forskjeller mellom kommunene.

Kravet innebærer en styrking av bestemmelsen om at arbeidsgiver må dekke fullverdig arbeidsantrekk og legger føringer om at arbeidsantrekk kan bestå av både kroppsnært tøy,

ytterklær, sko mv. Arbeidsantrekket skal ivareta helse, miljø og sikkerhet for ansatte og brukere. Kravet har også en likestillingsdimensjon idet det i dag er store forskjeller mellom for eksempel teknisk etat, hvor det ikke er de samme utfordringene med tilgang til fullverdig arbeidsantrekk som i kvinne-dominerte yrker innenfor helse, omsorg og oppvekst. Dette gjelder særlig hjemmebasert omsorg og barnehagesektoren.

Når det gjelder kravet til endringer i bestemmelsen om musikkinstrumenter opplever arbeidstakersiden at KS har avvist kravet fordi en ikke var forberedt på et slikt krav og at det ikke har vært reelle forhandlinger. Den rivende digitale utviklingen i undervisningssektoren og behovet for undervisning i musikksektoren knyttet til digitale muligheter og utstyr koplet til strømnetjenester mv. er i liten grad behovsvurdert eller dekket i de lokale avtalene.

Arbeidstakersiden stiller seg positive til at det i tilknytning til en endret avtale i samsvar med kravet utarbeides en felles veileder for å unngå uenighet lokalt om forståelsen av endringene i avtalen.

LO Kommune, Unio Kommune, YS Kommune og Akademikerne Kommune har nedlagt slik påstand:

SGS 1002 Arbeidstøy og musikkinstrumenter endres slik (krav til ny tekst er markert med **understreking og fet skrift**):

SGS 1002 ~~Arbeidstøy~~ Arbeidsantrekk og musikkinstrumenter

Denne særavtale er inngått med hjemmel i Hovedavtalens del A, § 4-3. Hovedtariffavtalens bestemmelser gjelder med mindre noe annet er regulert i denne avtale.

Særavtalen gjelder for arbeidstakere omfattet av Hovedtariffavtalen/~~Hovedtariffavtalen~~ **Bedriftsavtalen - Hovedtariffavtalen for selvstendige bedrifter i kommunal sektor.** ~~for konkurranseutsatte bedrifter.~~

Avtalen gjelder for perioden 1.1.2024~~5~~ – 31.12.2024~~8~~.

Særavtalen må sies opp minst en måned før gyldighetstiden utløper.

Dersom særavtalen ikke er sagt opp skriftlig av en av partene innen fristens utløp, fornyes avtalen for ett år.

Arbeidstøy ~~Arbeidsantrekk~~

~~Arbeidstaker~~ **Arbeidsgiver skal dekke fullverdig arbeidsantrekk som er tilpasset arbeidsoppgaver, arbeidshverdagen og alle årstider.** ~~får som hovedregel utlevert arbeidstøy etter behov.~~ **Hvilke grupper arbeidstakere dette gjelder og hva som er fullverdig arbeidsantrekk, avtales** ~~Behovet avgjøres av partene lokalt gjennom særavtale. Ved uenighet om behovet gjelder Hovedavtalen del A § 4-5, jf. § 6-2.~~

Partene kan bli enige om I de tilfeller det er behov for arbeidstøy, jf. ovenfor, men partene er enige om at det er mest hensiktsmessig at arbeidstaker selv skaffer arbeidstøy **arbeidsantrekk der det er mest hensiktsmessig. Arbeidstaker** skal det gis refusjon for de faktiske utgiftene.

Musikkinstrumenter

Dersom private musikkinstrumenter eller privat utstyr må benyttes i undervisningen ved **grunnskoler**, studieretningen Musikk/Dans/Drama og i undervisningen ved kommunale musikk- og kulturskoler, skal det inngås avtale mellom de lokale parter ~~om dette~~ **om godtgjøring mellom de lokale parter. Ved uenighet gjelder Hovedavtalen del A § 4-5, jf. § 6-2.**

I godtgjøringen inngår kompensasjon for generell slitasje, forbruksmaterieell, generelt vedlikehold og forsikringer. Avtalen gjelder også ved bruk av elektronisk utstyr, programvare, abonnementer på strømmetjenester eller andre digitale verktøy som benyttes i undervisningen, der hvor arbeidsgiver ikke stiller med dette.

KS har i hovedtrekk gjort gjeldende:

KS gjorde grundige vurderinger av et eventuelt behov for endringer i avtalens bestemmelser om arbeidstøy forut for avtalerevisjonen per 01.01.25 blant annet på bakgrunn av medieoppslag og forslag om lovfesting av arbeidstakers krav til egnet og nødvendig arbeidstøy. Når det gjaldt bestemmelsene om musikkinstrumenter, var det ingen indikasjoner på at disse var omstridt eller at det kunne ventes krav om endringer.

Sammenslutningenes krav innebærer at partene lokalt ikke lenger skal ha frihet lokalt til å fastsette behovet for arbeidstøy, og at de lokale parter rolle i stedet vil være å avtale hva som er *fullverdig arbeidsantrekk som er tilpasset arbeidsoppgaver, arbeidshverdagen og alle årstider*, samt å avtale *hvilke grupper dette gjelder*.

Kravet som er fremmet om arbeidstøy innebærer en radikal endring på avtalens system, og omstøter den enighet som har bestått mellom partene sentralt siden 1990-tallet når det gjelder balansen mellom sentrale avtaler og nødvendig lokal frihet. Partene sentralt har i lang tid vært enige om at partene lokalt skal avtale hva som var det reelle behovet for arbeidstøy. Avtalens bestemmelser om arbeidstøy har ligget fast i nærmere 25 år, og i denne perioden har de lokale parter håndtert denne lokale friheten på en god måte. Det har ikke vært noen endringer i avtalens ordlyd om arbeidstøy etter 2003, og ingen krav fra sammenslutningene om endringer i avtalen etter revisjonen i 2006. Partene sentralt avtalte en 4-årig avtaleperiode ved revisjonen pr. 1. januar 2017. Det er først i de aller seneste år at det har kommet til uttrykk misnøye med praktiseringen av bestemmelsene. Det er fortsatt

grunn til å ha tillit til at kommunene, i dialog med de ansattes representanter, finner gode løsninger lokalt når det gjelder arbeidstøy og at likestillingskrav i loven og Hovedavtalen ivaretas. Medieoppslag gir liten kunnskap om hvordan gjeldende avtaleregulering av arbeidstøy fungerer. Partene sentralt ville hatt nytte av mer kunnskap om hvordan avtalen blir praktisert gjennom nærmere kartlegging og undersøkelser. KS sitt tilbud om en felles veileder ville også kunne bidratt til at partene lokalt kunne finne fram til gode løsninger.

Hvordan KS vurderer behovet for tariffregulering av arbeidstøy kan heller ikke vurderes adskilt fra en eventuell endring i relevante lovbestemmelser, jf. de politiske initiativene som er tatt knyttet til dette. En sentral detaljert tariffregulering av arbeidstøy har flere åpenbare ulemper. Blant annet vil det bli vanskelig å hensynta lokale forskjeller mellom nærmere 450 000 ansatte i sektoren med ulike behov lokalt mellom ansattegrupper og mellom ulike kommuner. Det vil også være en klar ulempe for lokale parter dersom de mister den lokale friheten til å vurdere behovet for arbeidstøy.

I tillegg til at sammenslutningens krav ikke ivaretar en fornuftig balanse mellom en sentral avtale og nødvendig lokal frihet, vil kravet om “fullverdig arbeidsantrekk” mv. skape en betydelig tolkningstvil som vil gi opphav til lokal uenighet og svekke det lokale partssamarbeidet. Kravet vil også innebære betydelige kostnader for kommunene, potensielt er det tale om ett milliardkrav. De økonomiske konsekvensene er uoversiktlige idet KS oppfatter at kravet om fullverdig arbeidsantrekk kan omfatte et stort antall plagg, herunder mellomplagg mv., til den enkelte arbeidstaker.

Når det gjelder kravet om endring i bestemmelsene om musikkinstrumenter, har KS oppfattet at kravet dels var begrunnet med at bestemmelsen var lite kjent og at bestemmelsen i liten grad har vært benyttet. Dette kan løses på annet måte enn ved å endre avtalebestemmelsen. Videre er et krav om endring ikke nærmere begrunnet. Det er ingen tariffrettslige hindre for å inngå avtale med den enkelte arbeidstaker i grunnskolen om bruk av musikkinstrumenter eller privat utstyr dersom det lokalt er gjensidig interesse for dette. Gjeldende regulering, hvor partene lokalt kan inngå avtale, åpner videre for at partene står fritt til å avtale godtgjøring som også omfatter kompensasjon for generell slitasje, forbruksmateriell, vedlikehold, forsikring mv. Når det gjelder behov for modernisering opp mot strømmetjenester mv., har kommunene ansvar for at relevant lovverk etterleves, herunder åndsverklovens regler. Skolene har derfor en rekke avtaler som regulerer bruk av opphavsrettslig beskyttet materiale i undervisningen. Private strømmeabonnenter vil i hovedsak være lisensiert for privat bruk og skal da ikke benyttes i undervisningen.

Forhandlingene om SGS 1002 skal ikke være et ekstra lønnsoppgjør. Dersom sammenslutningene vil forfølge sine krav, kan de kreve at avtalen tas inn i hovedtariffoppgjøret i 2026.

KS har nedlagt slik påstand:

Sentral generell særavtale – SGS 1002 Arbeidstøy og musikkinstrumenter
prolongeres for perioden 01.01.2025 til 31.12.2026.

Nemndas vurdering

Nemnda har kommet til at SGS 1002 Arbeidstøy og musikkinstrumenter skal videreføres uendret for perioden 01.01.2025 fram til hovedoppgjøret 30.04.2026, men med et tillegg som forplikter partene til å innhente et felles kunnskapsgrunnlag med bistand fra eksternt fagmiljø knyttet til bruken av lokale avtaler om arbeidstøy i forkant av revisjon av særavtalen i 2026. Denne rapporten vil inngå som del av grunnlaget for forhandlingene i hovedtariffoppgjøret i 2026.

Nemnda bemerker at den har forståelse for behovet for klargjøring og presisering av ansattes behovet for egnet og nødvendig arbeidstøy i tjenesten. Kunnskapsgrunnlaget om behov og lokal praktisering av særavtalen er imidlertid klart mangelfull. Det er derfor et utvilsomt behov for å få et bedre kunnskapsgrunnlag om hva som er den faktiske situasjonen lokalt i kommunene for å kunne vurdere eventuelt behov for endringer i særavtalen om arbeidstøy.

Etter nemndas syn vil det være i begge parter interesse å innhente et slikt kunnskapsgrunnlag før det tas stilling til materielle endringer i avtalen med uoversiktlige konsekvenser. Et slikt kunnskapsgrunnlag kan også legge til rette for et arbeid med en felles veileder knyttet til særavtalen og eventuelle endringer i denne slik at uenighet lokalt om forståelsen av avtalen unngås. En felles veileder kan bidra til at relevante lov- og avtalereguleringer etterleves og at det oppnås en best mulig praksis lokalt i samsvar med avtalens formål. Det vises i denne sammenheng til KS sitt tilbud om protokolltekst om felles veileder i forhandlingene.

Når det gjelder særavtalens bestemmelse om musikkinstrumenter, bemerker nemnda at det ikke kan sees å være anført noe begrunnet behov for endring i særavtalen så langt forholdet er opplyst for nemnda. Til forhandlingssammenslutningenes anførsel om at det ikke er en egne tvistebestemmelse knyttet til særavtalens bestemmelse om musikkinstrumenter, bemerker nemnda at Hovedavtalen gir hjemmel for at tvist om lokal særavtale kan behandles i lokal nemnd, jf. Hovedavtalen del A § 4-5, jf. § 6-2. Også inngåelse av en lokal avtale om musikkinstrumenter i samsvar med særavtalen, er en tariffavtale.

Når det gjelder varigheten har nemnda kommet til at den bør settes slik at særavtalen utløper samtidig med utløpet av hovedtariffavtalen. Særavtalen kan da bringes inn i neste hovedtariffoppgjør i 2026. Nemndas avgjørelse har samme virkning som en sentral særavtale, jf. Hovedavtalen Del A § 6-1 fjerde ledd.

Avgjørelsen er enstemmig.

Slutning

SGS 100220 Arbeidstøy og musikkinstrumenter videreføres for perioden 1. januar 2025 til 30. april 2026, med det tillegg at partene før revisjon av særavtalen ved hovedtariffoppgjøret i 2026 skal innhente et felles kunnskapsgrunnlag med bistand fra et eksternt, uavhengig fagmiljø knyttet til bruken av lokale avtaler om arbeidstøy. Kunnskapsrapporten skal ferdigstilles innen 1. februar 2026 og inngå som en del av grunnlaget for forhandlingene mellom partene.

Hege Mygland

Torkjel Nesheim

Pål Skarsbak

Nemndmedlemmene har gitt nemndas leder fullmakt til å signere avgjørelsen på nemndas vegne.